

„Mindenki azt a világot
cipeli, / amit álom és
ébrenlét között öntudatlan
teremtett.”*

Hambalkó Dalma
(1998, Dány) a Petőfi Irodalmi
Múzeum Oláh János-ösztöndíjas
szerkesztője

Kertész Dávid: *A keresztúri vámpír és más történetek*,
Előretolt Helyőrség Íróakadémia, 2020.
Kopriva Nikolett: *Amire csak a fák emlékeznek*, Előretolt
Helyőrség Íróakadémia, 2020.
Borcsa Imola: *Magnebéhat*, Napkút–Erdélyi Híradó, 2019.

Három elsőkötetes író könyvét (Borcsa Imola *Magnebéhat*; Kopriva Nikolett *Amire csak a fák emlékeznek*; Kertész Dávid *A keresztúri vámpír és más történetek*) szeretném az Olvasók figyelmébe ajánlani. Mindhárman az Irodalmi Jelen Debüt-díjas szerzői, Kopriva Nikolett és Kertész Dávid az Előretolt Helyőrség Íróakadémia hallgatója.

Borcsa Imola könnyen olvasható, magával ragadó könyvvel mutatkozott be. Már a téma-választása is izgalmas: a hűen és néhol humorosan megjelenített falusi élet, amelynek főszereplője a mindennapos pletyka. Bár felmerül a kérdés, hogy novellafüzérről vagy regényről van szó, valamiféle kohézió mindenképpen megteremtődik a központi helyként szolgáló patika által, ahol minden szál összefut. Igaz, talán nem a gyógyszertár jut eszünkbe a pletyka elsődleges forrásaként, így a szerző új terepre vezeti az olvasót. Az elbeszélő az egyes szám első személyben el-eltűnik, inkább közvetetten mutatja be a falu életét, és csak reakcióiban jelenik meg, amikor meghökken egy-egy történeten, vagy mindennapi tevékenységei közben

látjuk őt, ahogy próbál hozzászokni az új környezethez. Személyes információt pedig alig tudunk meg róla azon kívül, hogy Marosról jött, és a kávé jobban szereti hidegen. Mondhatni, hogy az olvasó nézőpontját képviseli, hiszen ugyanolyan kívülálló, mint mi vagyunk olvasás közben. A falu lakosainak botrányai és cselekedetei magával sodorják őt is, minket is, miközben ugyanúgy nem tudjuk, hogy kikről van szó.

Egy eset van csupán, amikor az elbeszélő hozzá tud szólni az eseményekhez saját tapasztalataiból, de azt is kételkedve hallgatja Elvira néni, a falu mindentudója. Itt pedig felmerül a hitelesség kérdésessége, és emlékeztet a szöveg minket arra, hogy fenntartásokkal kell kezelni ezeket a történeteket. Elvira néni az, akitől legtöbbször értesülünk az újdonságokról, aki felkarolja az új lakost, már-már feladatának tekintve, hogy beavassa a falu titkaiba; még fel is ajánlja, hogy bemutatja embereknek. A pletyka mesélése néha összekeveredik a saját életének problémáival vagy történéseivel, így megszákítás nélküli, asszociatív gondolatmenetet tár elénk a szerző, ennek színrevitelére pedig a függő beszéd különösen alkalmas. Olykor még

* Idézet Kopriva Nikolett *Burok* című verséből.

a visszaemlékezés folyamata is tetten érhető, amikor az éppen megszólaló reflektál a saját mondókájára, esetleg kijavítja vagy megerősíti magát. A külön kiegészítések ugyanúgy szólnak nekünk, olvasóknak is, mint a patikusnak, hiszen néhány dolog csak a helyiek számára egyértelmű – így válnak értelmezhetővé a történetek. Ezekben a témaváltásokban azonban úgy tűnik, mintha egyenrangú lenne például a válás és a virágültetés, de aztán a számos kitérő után mindig visszatér az eredeti témára.

Az utolsó fejezet viszont eltér az előtte közöltektől, hiszen itt a pletykák néhány szereplőjének nézőpontját olvashatjuk, amelyen keresztül az eddigi, egyedül is helytálló egységek összefűződnek, kapcsolatot teremtenek a különböző szóbeszédnek eseményei között. Habár kívülállónak tűnhet ez az írás, mégis feladata van: felölelni a könyv egészét, és egységes zárlatot adni még akkor is, ha az elhangzott történetek kapcsán maradtak bennünk kérdések.

Kopriva Nikolett verseskötetében az ember és annak személyisége a természettel való egy-

ségében jelenik meg. Fő motívumainak főleg a vizet és a fát használja, ezeken keresztül jelenít meg több lelkiállapotot, az élet bizonyos tapasztalatait, jelenségeit – magányt, születést, halált, halandóságot, elidegenedést, némaságot, önmagunk felfedezését és keresését. Már a kötet eleji Plótinosz-idézet sejteti, hogy miről lesz szó: „(...) Az emberhez egy másik adódott hozzá, (...) hozzánk illesztette önmagát, hozzáadott ehhez az emberhez, aki mi eredetileg voltunk... így lettünk ezzé a kettővé.” Hogyan gyarapít minket a világ, a természet, más emberek. Mivé fejlődünk, milyen szokásokat hagyunk el és veszünk fel. Hogyan alakul az emberi személyiség; hogyan birkózik meg egymással a régebbi és az újabb énünk. Hogyan változik maga a környezet is, amelyben az ember létezik.

Első ciklusában (*A fák ugyanolyanok*) az emberi változások mutatkoznak meg, miközben ezt a változást a természet, a fák nem követik, mégis a lírai én itt érzi magát a legotthonosabban. Nemcsak a természettel való összefonódás, hanem annak szeretete és tisztelete is érződik

a versekben. A második szakaszban (*Elneveztem rólad egy tengert*) a bizonytalanság, a felnőtté válás, valamiféle ragaszkodás is szerepet kap. Találhatunk Ady Endre-, Kemény István-, de még *Apocalyp*to-megidézéseket is, sőt az utolsó versben Walt Whitmannal is találkozunk. A következő, *Egy éjjel szét-esett a ház* című ciklus a megsemmisülésről, a környezetbe való beleolvadásról, az új világ építéséről szól. Ez az új világ vonatkozik a saját belső világunkra is – fel kell is-

mernünk a „belső földrengéseket”, amelyek jelzik, hogy változtatni kell, ezeket a változásokat pedig vállalni kell. Ezen kívül megjelenik még a személyes kapcsolatokban való feloldódás, amely során olyannyira eggyé válnak a felek, hogy már nem tudják megállapítani, ki kicsoda. Utolsó, *Az esőárus* szakaszban pedig egymás után több személyes jelenet olvasható – találkozzunk az anyával, apával és nagyapával. Alírai én nosztalgiazik, ezzel együtt pedig a magány és az elengedés is megjelenik. Elengedni minden változást, ami mássá teszi az embert, hiszen újrakezdeni nem lehet, mert tovább cipeljük magunkkal a múltat. Az egész kötetre jellemző mély gondolatisága egyszerre letaglózóan igazi és nyers; abban az értelemben, hogy minden körítés és túlstilizáltság nélkül közli mondanivalóját. Sűrített képei sokszori olvasásra fedik fel jelentésüket. Valamint érdemes megfigyelni, hogy amikor a versnek megszólítottja van, mennyiben változik az értelmezés, az üzenet, ha konkrét személynek vagy elvontabb dolognak tekintjük a Te megszólítást.

Kertész Dávid novelláskötetében könnyed hangot üt meg, viszont sötét világokról, alternatív valóságokról számol be, amelyekben – akármennyire is tűnnek sci-finek, lehetetlenségnek vagy egyszerűen csak távoli jövőnek – valóságos és komoly problémák merülnek fel, amelyeket bármiféle megoldáskeresés vagy ajánlás nélkül közöl velünk. Nem fűz értékítéletet, az érzelmeket mellőzi, csupán szembesít olyan világokkal, ahol az ember nem feltétlen jó. Szórakoztat, mégis ezzel egyidejűleg elborzaszt és elgondolkodtat; a történetet, amelyen még tudtunk nevetni, olyan követi, ami még komorabb, és visszaránt a sötét világok egyikébe. A cikluscímek az utána következő tartalommal néhol ellentmondásos kapcsolatban vannak: a novellákban valami mindig félresikerül, és a fordítottja történik annak, amit az elején sugallt, vagy egy (nem) várt csattanóval záródik

a történet. Némi ironikusság is fellelhető ebben a szerkesztésben. A szóhasználata egyszerű, bár ahol megköveteli a téma, hozzáértően fogalmazva tárja elénk a történetet (például a mesterséges intelligencia esetében).

Az első novellaciklusban ezt játssza ki. Az *Esküszöm, megtörtént* cím alatt abszurdnak tűnő dolgokat sorakoztat fel – szervkereskedő, aki a felesége magzatát fogja eladni; megátkozott goul, aki minden holdtöltekor visszatér embert ölni, egy öregasszony kétszeri eltemetése, találkozás Sztálinnal a gulágban. Az *Ez nem velünk történik* szakaszban valójában igenis olyan dolgok történnek, amelyek ma lehetségesek: Tinderen bosszúból, szórakozásból csaló profiok; mentális küzdelmek feletti eltekintés, ignorancia. Az elmagányosodott ember a technológiában keresi és találja meg a szükséges társaságot és igényeinek kielégítését, vagy éppen a valódi és tartalmas emberi kapcsolatok hiányában csak egy értelmes beszélgetésre vágyó lélek jelenik meg.

Az utolsó, *Azt hiszem, meg fog történni* ciklusban disztópikus jelenettel kezd, az üzenet mégis az, hogy mennyire embertelen tud lenni a világ még akkor is, amikor jelen van az erős hit, amely egyben elvakulttá is teszi az embert, valamint felhívja a figyelmet arra is, hogy a saját tudásvágyunk mennyire veszélyes az egész emberiségre nézve, és hogy igazából mi, emberek nem vagyunk felsőbbrendűek.

Mindhárom kötet hangulatiságában, szerkesztésében különbözik egymástól, de önmagukban stabilan helytállnak – a falusi élet más oldalról való bemutatása, a környezettel való bensőséges viszony az emberi fejlődés viszonylatában, valamint a néha túl komoly világban éppen szükségessé vált friss lélegzetként ható kifejezésmód mind-mind olyan írói hangok, amelyek megtörik a kortárs irodalom sablonját.

Hambalkó Dalma